

jeho platnost pro parní pluhy byla novou vyhláškou jen zdůrazněna. Tím bylo zároveň řečeno, že silničním parostrojem jest rozuměti každý stroj poháněný parní silou, jak to vyplývá z druhého odstavce č. 1, o něž bylo vyhlášení č. 77/1875 čes. z. z. vyhlášením č. 19/1884 čes. z. z. doplněno, kde se zase výslovně a všeobecně stanoví, kdy smí býti uděleno »povolení k jízdě strojů po veřejných silnicích a cestách parní silou se pohybujících«.

Řečené vyhlášky nebyly dosud zbaveny platnosti, jejich účinnost pro parní válce nebyla vyloučena a jízda parními válci po silnicích nebyla zvlášť upravena. Parní válec je nepochybně stroj po silnicích a cestách parní silou se pohybující a proto třeba uvedených vyhlášek užití také na parní válce, i když prý se administrativní úřady, jak to dovolání tvrdí, ustanoveními těchto vyhlášek neřídily; platnost zákonů ustanovení zajisté nezaniká tím, že nejsou zachovávána, jak správně dovodil odvolací soud.

Nižší soudy zjistily, že žalovaný stát dal do provozu parní válec, jehož komín proti výslovnému předpisu č. 4 vyhlášky č. 7/1875 ve znění vyhlášky č. 19/1884 čes. z. z. nebyl opatřen při jízdě dobře zařízeným lapačem jisker. Toto opominutí by zakládalo přestupek podle č. 7 dotyčné vyhlášky a je proto podle posledního odstavce č. 7 a také podle § 1311 obč. zák. žalovaný stát odpovědný za škodu vzniklou z požáru válcem způsobeného.

Čís. 17070.

Je-li u služebnosti vozové cesty přes dvůr služebného statku panujícím statkem usedlost jako hospodářské středisko, z něhož se hospodaří na pozemcích k ní patřících, nemusí býti vykonávání oné služebnosti i pro pozemky později přikoupené rozšířením služebnosti, zejména nejde-li o zvětšení při pravidelném hospodaření nepředvídatelné a nedojde-li k podstatně vyššímu zatížení služebného statku.

(Rozh. ze dne 11. října 1038, Rv I 676/37.)

Srov. rozh. č. 3568, 5892 Sb. n. s.

Žalobce, jenž jest knihovním vlastníkem a skutečným držitelem usedlosti č. p. 16 v R., k níž patří i stavební parcela č. kat. 3 a dvůr, se na žalovaných domáhá výroku, že žalovaní osobováním si služebnosti vozové cesty k právě uvedené parcele k účelu svážení sklizně s pozemků č. kat. 216/3 role a 215/1 louky, zasahují do žalobcova práva vlastnického, že jsou povinni to uznati a takových jízd napříště se zdržeti. K odůvodnění žaloby přednesl, že žalovaným přísluší služebnost vozové cesty jen pro pozemky patřící původně k usedlosti žalovaných, nikoli však i pro shora uvedené pozemky nově přikoupené.

Soud první stolice zamítl žalobu. Odvolací soud uznal podle žaloby. Důvody: Prvý soud je názoru, že žalovaní i jejich právní předchůdci nabyli služebnosti vozové cesty přes žalobcův dvůr nikoliv jen pro pozemky kmenové (pro něž však služebnosti nepotřebují), ale že práva toho nabyli též k jízdám na pozemky v opačné straně k hospodářským účelům jejich usedlosti a jejich chalupy jako středu, odkud své hospodářství provozují, a že nelze spatřovati rozšiřování služebnosti v tom, jezdí-li tudy i na pozemky přikoupené, neboť jest jejich věcí, jak získané služebnosti užívají. Právem vytýká odvolání napadenému rozsudku právní mylnost. Nelze souhlasiti s názorem prvního soudu, že v souzené věci nejde o rozšiřování služebnosti. Žalovaní nejezdí a nejezdili nikdy dvorem žalobce na kmenové pozemky ani na pozemky ležící na straně opačné, při čemž by musili jezdit na pozemky přes žalobcův dvůr, nýbrž přes dvůr žalobcův jezdili při výkonu této služebnosti k jiným hospodářským potřebám na náves a síť veřejných cest. Žalovaní vyvozují nárok k jízdám přes služebný dvůr na nyní přikoupené pozemky jen o to, že dvorem jezdili na náves a odtud kamkoliv k hospodářským účelům a že nerozšiřují nyní služebnosti, jezdí-li po služebném pozemku i na přikoupené pozemky. Prvý soud zjistil, že na opačné straně usedlosti žalovaných před 30 až 40 lety patřilo k usedlosti žalovaných as 8 měr pozemků ležících na jiné straně, než jsou pozemky gruntovní, na něž se mohlo jezdit jen žalobcovým dvorem. Z všeho toho plyne, že na straně, kde mají žalovaní nyní přikoupené pozemky, po dobu více jak 30 let pozemků neměli a že tudíž žalobcovým dvorem na své pozemky nikdy nejezdili za účelem hospodaření na nich a sklizně dvorem nesváželi. Jde o služebnost vydrženou. Rozh. č. 3568 Sb. n. s., jehož se odpůrci odvolatele pro stanovisko prvního soudu dovolávají, se na souzený případ nehodí, neboť ono rozhodnutí má za podklad služebnost smlouvenou. O výkonu služebnosti dává pravidla ustanovení § 488 obč. zák. Ze znění řečeného ustanovení jde najevo, že jak o způsobu, tak o míře výkonu služebnosti rozhoduje především úmluva, poté jsou rozhodující disposiční ustanovení zákona a potřeba panujícího pozemku. Ve všech případech pak platí zásada, že *servitus civiliter exercenda est*. Z té zásady nutno dovoditi, že § 484 obč. zák. zakazuje zneužití práva co do výkonu i co do způsobu výkonu a že přikazuje služebnosti zůžovati, neb aspoň zůstatí při poslední míře a způsobu výkonu. To předpokládá šetrný výkon služebnosti co do způsobu i míry výkonu. Z toho plyne, že služebnost vozové cesty nesmí býti rozšířena na pozemky nabyté k panujícímu statku později. Pro to mluví i to, že bude z přikoupených pozemků sváženo obilí přes žalobcův dvůr a že tím bude ztíženo vlastní užívání dvora, neboť právě ve žních, kdy se s polí sváží a sám žalobce dvora nejvíce potřebuje pro svoje potřeby, bude více omezen výkonem služebnosti při svážení úrody s polí žalovaných, bude musiti na svém dvoře nechat místo pro průjezd, ač místa toho i sám nejvíce potřebuje, a nutno proto jízdy povozy s obilím pokládati za služebný dvůr daleko více zatížený, než když se

projede dvorem povozem v jiné době. Dovolávají-li se žalovaní i toho, že přes žalobcův dvůr jezdil i na pozemky na opačné straně usedlosti, pak zapomínají, že v tom směru, jak prvním soudem jest zjištěno, činili tak před 30 až 40 lety, od té doby tam nejezdili a proto podle § 1479 obč. zák. nastalo promlčení práva na jízdy na pozemky na uvedené straně. Nemohou proto ani z té skutečnosti vyvozovati právo výkonu služebnosti na pozemky později přikoupené.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek soudu první stolice.

D ů v o d y:

Těžiště sporu je v řešení otázky, zda lze spatřovati nedovolené rozšiřování (§ 484 obč. zák.) práva služebnosti vozové cesty přes žalobcův dvůr č. kat. 3 v R. v tom, že žalovaní, jimž služebnost ta přísluší jako vlastníkům usedlosti č. 17 v R., jezdí přes uvedený dvůr i za účelem hospodaření na pozemcích ve výměře asi 12 mír, jež si přikoupili teprve v roce 1936.

Správně uvádí odvolací soud, že podle ustanovení § 484 obč. zák. nesmějí službenosti býti rozšiřovány, nýbrž spíše, pokud to jejich povaha a účel zřízení dovoluje, musejí býti zúžovány. Při tom ovšem třeba míti i na zřeteli, že za rozšíření služebnosti nelze míti každé zvýšení užívání, k němuž došlo pravidelným hospodářským využitím panujícího statku, nýbrž jen takové zvětšení neb účelové přeměnění panujícího statku, jež nemohlo býti předvídáno a jež s sebou přináší podstatně vyšší zatížení služebného statku, než s kterým mohlo býti počítáno (rozh. č. 2745, 9365 Sb. n. s.). O takový případ však v souzené rozepři nejde, jak bude níže vyloženo.

Žalobce neupírá žalovaným jako vlastníkům usedlosti č. 17 v R. právo služebnosti vozové cesty přes jeho dvůr č. kat. 3 v R. na náves a odtud dále na síť veřejných cest. Podle toho je tu tedy panujícím statkem dotčená usedlost jako hospodářské středisko, z něhož jsou pozemky k ní patřící vzdělávány a na nich hospodařeno. Lpí tedy právo to na usedlosti jako středu, z něhož se provozuje domácí a polní hospodářství, a nositelem práva nejsou samy pro sebe jednotlivé pozemky, které k tomuto hospodářství patří. Z toho hlediska je třeba vycházeti při posuzování obsahu, rozsahu a způsobu vykonávání, jakož i naskytuvší se zde otázky rozšiřování služebnosti. Podle panujících právních a hospodářských poměrů není však obyčejná selská usedlost, o jakou v souzeném případě jde, žádnou neměnitelnou hospodářskou jednotkou a zůstává taková usedlost stále touž hospodářskou jednotkou, i když se nějaké pozemky od ní odprodají, nebo naproti tomu k ní přikoupí, anebo se do pachtu přiberou. Ovšem hledíc na ustanovení § 484 obč. zák. nesmí usedlost ta přikoupením nebo propachtováním dalších pozemků nabytí takového rozsahu, který při pravidelném hospodaření nebylo lze předvídati a který by měl v zápětí podstatně vyšší zatížení

služebného statku, než s kterým formálně mohlo býti počítáno (rozh. č. 3568, 5892 Sb. n. s.). V té příčině není mezi služebností zřízenou smlouvou a služebností nabytou vydržením v podstatě žádného rozdílu.

Podle přednesu stran patřilo k usedlosti žalovaných, jež je panujícím statkem, až do roku 1904 asi 96 mír pozemků. Uvedeného roku bylo od této usedlosti odprodáno asi 8 mír, takže měla nadále asi 88 mír, a to až do roku 1936, kdy žalovaní přikoupili asi 12 mír. Přikoupení 12 mír pozemků k usedlosti o 88 mírách za dobu asi 30 let nelze pokládati za takové její zvětšení, jež by při pravidelném hospodaření nebylo možno předvídati. To tím méně, když se ono přikoupení jeví vpravdě jen jako vyrovnání úbytku nastavšího odprodejem roku 1904. Nezáleží na tom, že přikoupené pozemky jsou na opačné straně než ostatní pozemky patřící k usedlosti a že za účelem hospodaření na nich jezdí žalovaní přes dvůr žalobců, neboť na téže straně jest i oněch 8 mír, jež byly v roce 1904 odprodány, a pak, jak již bylo svrchu vyloženo, nejsou nositelem práva služebnosti jednotlivé pozemky patřící k usedlosti, nýbrž usedlost sama jakožto hospodářské středisko, z něhož jest na oněch pozemcích hospodařeno. Proto nelze mluvit ani o promlčení práva na jízdy na pozemky na té straně, jak mylně má za to soud odvolací.

Jak z toho, co bylo vyloženo, jest viděti, nejde v souzené věci o nepředvídané zvětšení panujícího statku, nedošlo také k podstatně vyššímu zatížení statku služebního a proto nelze mluvit ani o nedovoleném rozšiřování služebnosti ve smyslu ustanovení § 484 obč. zák. Neposoudil tudíž odvolací soud věc po právní stránce správně a bylo proto oprávněnému dovolání vyhověno a rozhodnuto, jak se stalo.

Čís. 17071.

Třebaže finanční prokuratury obstarávají úkoly právního zástupce pro právnické osoby a jmění uvedená v zákoně č. 97/1933 a ve vládn. nař. č. 82/1936 Sb. z. a n., nenabývají s hlediska předpisů hmotného práva všeobecně oprávnění, aby činily jménem osob jimi zastoupených závazná prohlášení se soukromoprávními následky.

Výpověď nájemní smlouvy, daná finanční prokuraturou za určitý nadační fond bez usnesení příslušného správního orgánu onoho fondu, není účinná.

(Rozh. ze dne 11. října 1938, Rv I 1689/38.)

Proti soudní výpovědi z najatého bytu v č. p. 128 v P., dané žalovanému podle zmocnění zemského úřadu v P. finanční prokuraturou v P. v zastoupení žalujícího nadačního fondu hraběte S. v P., namítl žalovaný, že finanční prokuratura neobdržela k výpovědi zmocnění od oprávněného subjektu a že se na výpovědi platně neusnesl příslušný orgán, t. j. zemské zastupitelstvo resp. zemský výbor v P., ačkoli správ